

ПРАВААБАРОНЦЫ ЗА СВАБОДНЫЯ ВЫБАРЫ

ГРАМАДСКАЯ КАМΠΑНИЯ «ПРАВААБАРОНЦЫ ЗА СВАБОДНЫЯ ВЫБАРЫ»

ВЫБАРЫ Ё ПАЛАТУ ПРАДСТАЎНІКОЎ НАЦЫЯНАЛЬНАГА СХОДУ РЭСПУБЛІКІ БЕЛАРУСЬ ШОСТАГА СКЛІКАННЯ

Выніковая справаздача па назіранні за перадвыбарчай агітацыяй

Назіранне ажыццяўляюць актывісты РПГА «Беларускі Хельсінкскі камітэт» і ПЦ «Вясна» ў рамках кампаніі [«Праваабаронцы за свабодныя выбары»](#)

ВЫСНОВЫ

- агітацыйная кампанія адбылася ў вызначаны Каляндарным планам тэрмін (з дня рэгістрацыі кандыдатаў у дэпутаты па 10 верасня 2016 г. уключна); у грамадстве яна была мала заўважнай і не мела вялікага рэзанансу;
- рашэнні мясцовых органаў улады адносна месцаў, у якіх дазволеныя масавыя агітацыйныя мерапрыемствы і размяшчэнне агітацыйных матэрыялаў; у большасці рэгіёнаў умовы для агітацыі палепшаныя ў адрозненне ад адпаведных рашэнняў падчас выбараў 2012 і 2015 гг.; у некаторых рэгіёнах захоўваецца негатыўная практыка мінулых кампаній;
- было зарэгістравана 525 кандыдатаў, з якіх 40 знялі свае кандыдатуры, адносна аднаго з кандыдатаў рашэнне аб рэгістрацыі адменена¹;
- стварылі свае выбарчыя фонды толькі 322 кадыдаты, што складае 67% ад зарэгістраваных (484)²;
- 43% назіральнікаў адзначылі, што мясцовыя органы ўлады прадстаўлялі кандыдатам і іх давераным асобам іншыя, акрамя вызначаных, памяшканні для сустрэч з выбарцамі; 55% назіральнікаў адзначылі, што ўсе кандыдаты ў іх акрузе маглі на роўных умовах сустракацца з выбарцамі ў гэтых памяшканнях; у 13% выбарчых акруг мясцовыя адміністрацыі не дазвалялі асобным кандыдатам праводзіць сустрэчы з выбарцамі ў памяшканнях і ладзіць масавыя мерапрыемствы;

¹ Даступна на: <https://belarusbank.by/ru/deyatelnost/30809/30810>.

² Даступна на: <https://belarusbank.by/ru/deyatelnost/30809/30810>.

- не былі забяспечаныя роўныя правы кандыдатаў; лепшыя ўмовы для агітацыі створаныя для кандыдатаў ад улады: на іх карысць актыўна выкарыстоўваўся адміністрацыйны рэсурс, былі задзейнічаныя электронныя і друкаваныя СМІ; адзначаныя факты сустрэч праўладных кандыдатаў з выбарцамі ў працоўны час, маніпуляцыі з інфармацыяй аб графіку сустрэч на сайтах мясцовых адміністрацый і іншае;
- усе кандыдаты мелі магчымасць скарыстацца правам выступу на ТВ і надрукаваць сваю праграму ў дзяржаўных СМІ, аднак некаторыя адмовіліся ад яго; на дзяржаўным тэлебачанні выступілі 416 кандыдатаў (80% ад агульнай колькасці зарэгістраваных кандыдатаў і 85% ад колькасці кандыдатаў, якія працягваюць удзел у выбарах); на дзяржаўным радыё – 380 кандыдатаў (72% ад агульнай колькасці зарэгістраваных і 77% ад тых, што працягваюць удзел у кампаніі)³; у тэледебатах узялі ўдзел 227 кандыдатаў (43% ад агульнай колькасці зарэгістраваных і 46% ад тых, што працягваюць удзел у кампаніі)⁴;
- ёсць выпадкі цэнзуры выступаў і праграм кандыдатаў, перашкодаў у публікацыі агітацыйных матэрыялаў (патрабаванні ўзгадніць, скарэктаваць змест і інш.), хаця дзеючае выбарчае заканадаўства не прадугледжвае патрабавання ўзгаднення тэкстаў выбарчых друкаваных матэрыялаў друкарнямі і не накладвае такіх абавязкаў на саміх кандыдатаў; адзначаны факты дыскрэдытацыі апазіцыйных і незалежных кандыдатаў.

I. ПРАВАВАЯ БАЗА

Парадак вядзення агітацыі за кандыдатаў у дэпутаты Палаты прадстаўнікоў рэгулюецца ВК і пастановамі ЦВК. Забараняецца агітацыя, пры правядзенні якой ідзе прапаганда вайны, гучаць заклікі да гвалтоўнай змены канстытуцыйнага ладу і іншае. Таксама забаронена агітацыя, якая ўключае заклікі да зрыву, або адмены, або пераносу тэрміну выбараў, прызначаных у адпаведнасці з заканадаўчымі актамі Рэспублікі Беларусь.

Мясцовыя выканкамы вызначаюць памяшканні для правядзення сустрэч кандыдатаў у дэпутаты з выбарцамі, а таксама для перадвыбарчых сходаў, якія арганізуюцца выбарцамі. У такім жа парадку вызначаюцца месцы для размяшчэння друкаваных агітацыйных матэрыялаў.

Заявы аб прадастаўленні памяшканняў падаюцца кандыдатамі, даверанымі асобамі кандыдатаў і выбарцамі ў адпаведныя ВК не пазней, чым за два дні да запланаванай даты правядзення мерапрыемства. Памяшканні для правядзення

³ Даступна на: <http://rec.gov.by/sites/default/files/pdf/Elections-PPNS6-Elect18.pdf>.

⁴ Даступна на: <http://rec.gov.by/sites/default/files/pdf/Elections-PPNS6-Elect19.pdf>.

сустрэч з выбарцамі, перадвыбарчых сходаў прадстаўляюцца бясплатна ў парадку чарговасці паступлення заяў. Кандыдаты ў дэпутаты маюць права за кошт сродкаў выбарчага фонду арэндаваць будынкі і памяшканні для правядзення сустрэч з выбарцамі, якія прадстаўляюцца кандыдатам на роўных умовах.

Для арганізацыі масавых мерапрыемстваў кандыдаты ў дэпутаты і давераныя асобы кандыдатаў накіроўваюць апавяшчэнне ў мясцовы выканаўчы і распарадчы орган не пазней, чым за два дні да запланаванай даты правядзення мерапрыемства.

Згодна з арт. 46 ВК, кандыдаты ў дэпутаты з часу іх рэгістрацыі на роўных правах карыстаюцца дзяржаўнымі СМІ, якія, у сваю чаргу, абавязаны забяспечваць роўныя магчымасці для перадвыбарчых выступаў кандыдатаў, апублікавання праграм кандыдатаў і агітацыі.

Пастановай ЦВК ад 28 чэрвеня 2016 г. № 32 зацверджана «Палажэнне аб парадку выкарыстання сродкаў масавай інфармацыі кандыдатамі ў дэпутаты Палаты прадстаўнікоў шостага склікання». У адпаведнасці з ім, кандыдат у дэпутаты мае права апублікаваць сваю перадвыбарчую праграму ў адной з рэспубліканскіх газет («Звязда», «Народная газета», «Рэспубліка»), ці ў адпаведнай абласной газете, ці ў дзяржаўных раённых (гарадскіх) газетах. Аб'ём перадвыбарчай праграмы не можа перавышаць дзвюх машынапісных старонак (не больш за 4000 знакаў з прабеламі пры камп'ютарным наборы).

Кандыдат у дэпутаты мае права таксама на адзін выступ па тэлебачанні і адзін выступ па радыё працягласцю не больш за пяць хвілін кожны. Пры жаданні не менш чым дзвюх кандыдатаў у дэпутаты праводзяцца тэледабаты, у якіх кожны кандыдат мае права на 5 хвілін эфірнага часу. Выступы па тэлебачанні і тэледабаты ідуць у запісах.

Кандыдаты ў дэпутаты маюць права выкарыстоўваць сродкі свайго выбарчага фонду для агітацыі ў СМІ на падставе дамовы з рэдакцыяй ці з уладальнікам інтэрнэт-рэсурсу. Пры гэтым апошнія маюць права вызначаць умовы прадастаўлення эфірнага часу і месца для публікацыі, а таксама кошты дадзеных паслуг, якія павінны быць адзінымі для ўсіх кандыдатаў.

Сёлетняя выбарчая кампанія ідзе па правілах ВК у рэдакцыі ад 25.11.2013, якімі устаноўлена, што ўсе выдаткі на выраб друкаванай агітацыйнай прадукцыі аплочваюцца выключна са сродкаў выбарчых фондаў, створаных кандыдатамі ў дэпутаты. Са сродкаў дзяржаўнага бюджэту ЦВК вырабляе і распаўсюджвае толькі агульныя інфармацыйныя матэрыялы пра ўсіх кандыдатаў у дэпутаты.

Парадак стварэння і выкарыстання выбарчага фонду кандыдата вызначаецца адпаведным палажэннем, зацверджаным пастановай ЦВК ад 08.06.2016 № 30. Максімальны памер выдаткаў са сродкаў выбарчага фонду кандыдата не можа перавышаць 1000 базавых велічынь. Фонд можа складацца з унёскаў самога кандыдата, а таксама фізічных (да 5 БВ ад кожнай) і юрыдычных асоб (да 10 БВ).

Палажэнне не прадуглежвае для назіральнікаў і журналістаў магчымасці праверкі крыніц ахвяраванняў і выдаткавання сродкаў. Законнасць фарміравання і выдаткавання выбарчага фонду ацэньваюць толькі фінансавыя органы і ЦВК.

II. УМОВЫ АГІТАЦЫІ

Месцы для агітацыі. У параўнанні з папярэдняй выбарчай кампаніяй, на гэтых выбарах значна больш месцаў для агітацыі. Замест вызначэння асобных месцаў, сёлета райвыканкамы дазволілі праводзіць агітацыю практычна паўсюль. Выключэнні склалі чыгуначныя станцыі, аўтастанцыі, некаторыя плошчы, месцы на пэўнай адлегласці (20–100 м) ад выканкамаў, судаў, іншых органаў улады і г.д. Фармальна пад такія выключэнні траплялі некаторыя найбольш зручныя пляцоўкі (напрыклад, насупраць выканкамаў), але кандыдаты, у тым ліку апазіцыйныя, без перашкодаў праводзілі там пікеты.

Аднак некаторыя мясцовыя адміністрацыі, напрыклад у гарадах Глыбокае, Смаргонь, Орша, Хоцімск, Чэрыкаў і іншых, працягваюць негатыўную практыку мінулых выбарчых кампаній.

Паводле дадзеных ЦВК па стане на 08.09.2016, за перыяд агітацыйнай кампаніі кандыдатамі ў дэпутаты і іх даверанымі асобамі пададзены 988 апавяшчэнняў пра правядзенне 180 830 масавых агітацыйных мерапрыемстваў па спрошчанай працэдуры. З іх у Мінску падалі 488 апавяшчэнняў (каля 50%) пра 173 717 масавыя мерапрыемствы (96%)⁵.

Месцы для сустрэчы з выбарцамі. Месцамі для сустрэчы з выбарцамі ўлады вызначылі дамы культуры, актавыя залы ўстаноў адукацыі, медыцыны і прадпрыемстваў (па ўзгадненні з адміністрацыямі). Назіральнікі ў цэлым характэрызавалі гэтыя месцы як зручныя. У некаторых рэгіёнах спіс гэтых месцаў пашырыўся. Але былі і выключэнні. Напрыклад, у Смаргонскай ВА № 59 2 з 5 месцаў былі надзвычай нязручнымі для выбарцаў.

Па дазеных ЦВК 1145 заяваў пададзена аб прадастаўленні памяшканняў для правядзення 3791 сустрэчы кандыдатаў і іх давераных асобаў з выбарцамі. У адрозненне ад масавых мерапрыемстваў, сустрэчы з выбарцамі ў Мінску

⁵ Даступна на: <http://rec.gov.by/sites/default/files/pdf/Elections-PPNS6-Elect16.pdf>.

праводзіліся не так актыўна (90 заяваў аб правядзенні 297 сустрэч – па 8% ад агульнай колькасці заяваў і сустрэч). Лідэрамі па колькасці пададзеных заяваў аб сустрэчах з выбарцамі сталі Мінская і Віцебская вобласці – 401 (35%) і 258 (23%) адпаведна. Найбольшая колькасць заяўленых сустрэч адзначана ў Віцебскай вобласці – 1015 сустрэч ці 27%, а таксама ў Мінскай вобласці – 960 (26%).

Месцы для агітацыйных матэрыялаў. Большасць назіральнікаў паведамлілі, што месцы для агітацыйных матэрыялаў былі зручнымі і, у параўнанні з мінулымі выбарамі, сітуацыя альбо не змянілася, альбо палепшылася. У асноўным такімі месцамі былі рэкламна-інфармацыйныя тумбы ў людных месцах, на прыпынках грамадскага транспарту, каля вакзалаў; інфармацыйныя стэнды, дошкі аб'яваў ЖЭС, вітрыны і іншае. У Магілеве знялі патрабаванне ўзгаднення размяшчэння агітацыйных матэрыялаў з кіраўніцтвам пералічаных устаноў і арганізацый, але ў большасці іншых рэгіёнаў назірання такое патрабаванне захавалася. Былі выпадкі, калі АВК не пераправяралі статус месцаў і вызначалі іх каля тых аб'ектаў, якіх ужо не існуе.

III. ВЫКАРЫСТАННЕ АДМІНІСТРАЦЫЙНАГА РЭСУРСУ

У падтрымку праўладных кандыдатаў нярэдка выкарыстоўваўся адміністрацыйны рэсурс, ствараліся магчымасці, недасяжныя для іншых кандыдатаў. На сходах, арганізаваных у памяшканнях, перад выбарцамі выступалі пераважна праўладныя прэтэндэнты на дэпутацкі мандат.

У Жодзіна ў памяшканнях БелАЗ і «Світанак» праводзіў сустрэчы кандыдат па Жодзінскай ВА №64, намеснік генеральнага дырэктара ААТ «БЕЛАЗ» Дзмітрый Заблоцкі. Кандыдат па Слуцкай ВА №67, галоўны рэдактар газеты «Слуцкі край» Валянціна Ражанец па дамоўленасці з кіраўніцтвам ДУП «ПМК-226» і Слуцкага цукроварафінаднага камбіната сустракалася з выбарцамі-працаўнікамі гэтых прадпрыемстваў. Кіраўнік справам Мінскага абласнога выканаўчага камітэта, кандыдат па Маладзечненскай сельскай ВА №73 Іван Маркевіч сустракаўся з выбарцамі ў памяшканнях сельсаветаў Маладзечанскага раёна.

Васіль Чэкан, начальнік Дэпартаменту па матэрыяльных рэзервах Міністэрства па надзвычайных сітуацыях, які балатуецца па Віцебскай-Чыгуначнай ВА №19, не прытрымліваўся афіцыйнага графіка сустрэч з выбарцамі і межаў сваёй выбарчай акругі. З іншым праўладным кандыдатам ён выступаў перад выбарцамі ў працоўны час у Віцебскай абласной філармоніі, якая тэрытарыяльна належыць іншай акрузе (Віцебская-Кастрычніцкая ВА №20).

У вельмі спрыяльных умовах адбывалася агітацыйная кампанія кандыдата ў дэпутаты па Жодзінскай ВА №64, вылучанага ад ААТ «БелАЗ» і зборам подпісаў, намесніка старшыні Жодзінскага гарадскога Савета Дзмітрыя Заблоцкага. Яго

давераная асоба, старшыня Жодзінскага гарадскога Савета Наталля Сушко на сустрэчы заявіла, што кандыдата ад ААТ «БелАЗ» падтрымліваюць гарадскія ўлады. 26 жніўня ў Жодзіне прайшло мерапрыемства, скарыстанае для агітацыі за гэтага ж кандыдата. Звесткі пра падзею апублікаваў сайт Жодзінскага выканкама.

Маніпуляцыі з інфармацыяй аб сустрэчах кандыдатаў з выбарцамі заўважаныя на сайтах адміністрацый раёнаў г. Мінска. З іх грамадскасць можа даведацца пра агітацыйныя мерапрыемствы выключна праўладных кандыдатаў, інфармацыі пра дзейнасць іншых кандыдатаў, якія ідуць па акругах сталіцы, няма. Бабруйская газета «Трыбуна працы» публікавала расклад сустрэч з выбарчшыкамі толькі аднаго з пяці кандыдатаў па Бабруйскай сельскай ВА № 80, дырэктара ТАА «Бабушкіна крынка» Ігара Кананчука. Аналіз графіка сустрэч паказвае, што большасць з іх адбываліся ў працоўны час.

Назіральнікі паведамлялі пра парушэнні з боку праўладных кандыдатаў, якія праводзілі агітацыйныя мерапрыемствы не за сродкі выбарчых фондаў бюджэтам.

11 жніўня 2016 года быў зацверджаны прадстаўнік кандыдата ў дэпутаты па Мазырскай ВА № 42 Мікалая Расохі па фінансавых пытаннях. 15 жніўня 2016 года Мазырская раённая арганізацыя прафсаюзаў зладзіла пікет, на якім распаўсюджваліся друкаваныя агітацыйныя матэрыялы ў падтрымку кандыдата Мікалая Расохі, што зафіксаваў мясцовы тэлеканал. 19 жніўня 2016 года на сайце мазырскага райвыканкама ў рубрыцы «Выбары–2016» з’явілася інфармацыя АВК аб паступленні і выдаткаванні грашовых сродкаў з асабістага рахунка гэтага кандыдата, з якой вынікае, што грашовыя сродкі Мікалай Расоха пакуль не выдаткоўваў. Сітуацыя, калі агітацыйная прадукцыя зроблена і распаўсюджваецца не за кошт выбарчага рахунка кандыдата, парушае патрабаванні ВК.

IV. ПЕРАШКОДЫ Ў ВЯДЗЕННІ АГІТАЦЫІ

Адзначаны факты перашкод з боку ўлады для асобных кандыдатаў. Кандыдату ад АГП па Бярозаўскай ВА №9 Аляксандру Кабанаву адмовілі ў правядзенні сустрэчы на ААТ «Бярозабудматэрыялы», сарвалі некалькі сустрэч з працоўнымі калектывамі на ААТ «Бярозаўскі матарарамонтны завод», ААТ «Цеплапрыбор», ва Упраўленні дарожнага будаўніцтва.

Кандыдату па Слонімскай ВА №58 Івану Шэгу чыніліся перашкоды падчас пікета ў в. Міжэрычы Зэльвенскага раёна, пры размяшчэнні агітацыйных друкаваных матэрыялаў у дазволеных месцах г. Слоніма. Кандыдату ад АГП па Баранавіцкай-Заходняй ВА №5 Мікалаю Чарнавусу гарвыканкам забараніў ладзіць пікеты ў тых месцах, дзе ён прасіў, з-за інтарэсаў яго канкурэнта – дэпутата Палаты прадстаўнікоў Вольгі Палітыка. Апазіцыйных кандыдатаў не дапускалі да сустрэч з працоўнымі калектывамі на тэрыторыі Гомельскай-Навабеліцкай ВА №36.

Кандыдат Алег Аксёнаў, які балатаваўся на Магілёўскай-Цэнтральнай АБК №85, не змог правесці папярэдне ўзгодненую з АБК сустрэчу з выбарцамі ў памяшканні СШ №21. У Полацку ў адной з гандлёвых кропак кандыдату ад партыі БНФ па Полацкай гарадской ВА №27 Вользе Дамаскінай не дазволілі вывесіць агітацыйную прадукцыю, пры тым, што інфармацыя пра іншага, праўладнага кандыдата па гэтай акрузе ўжо вісела. Кандыдату ад Беларускай партыі «Зялёныя» па Светлагорскай ВА №46 Юрыю Ляшэнка таксама давялося пераадолець адміністрацыйныя перашкоды, каб размясціць сваю агітацыйную прадукцыю і інш.

Зафіксаваны выпадкі дыскрэдытацыі апазіцыйных кандыдатаў. У сацыяльнай сетцы «ВКонтакте» з'явіліся відэаролікі з фальсіфікаваным гукам. Абразлівы кантэнт гэтых ролікаў датычыўся сумеснага пікета кандыдата па Віцебскай-Чкалаўскай ВА №18 Таццяны Севярынец, кандыдатаў па Віцебскай-Чыгуначнай ВА №19 Алены Шабуні і Георгія Станкевіча.

6 жніўня інфармацыйны рэсурс ВоскресINFO апублікаваў артыкул «Выборное закулисье. Кто стоит за кандидатом», тэндэнцыйны змест якога скіраваны супраць давераных асоб апазіцыйных кандыдатаў Магілёўшчыны.

V. АГІТАЦЫЯ Ў СМІ

Паводле матэрыялаў БАЗ⁶, мадэль асвятлення выбарчай кампаніі дзяржаўнымі СМІ не прадугледжвае далучэння выбаршчыкаў да агітацыйнай кампаніі. Увага акцэнтуюцца на арганізацыйных і тэхнічных праблемах выбараў, а не іх галоўных дзеючых асобах. Адсутнасць у дзяржаўных СМІ абмеркавання з боку выбаршчыкаў і экспертаў праграм кандыдатаў дэпалітызуе выбарчы працэс і пазбаўляе яго сапраўднай канкурэнцыі.

ЦВК прыводзіць інфармацыю, што 385 кандыдатаў у дэпутаты накіравалі свае перадвыбарчыя праграмы для апублікавання ў газетах. Гэта складае 74% ад агульнай колькасці зарэгістраваных кандыдатаў ці 79% ад колькасці кандыдатаў, якія працягваюць удзел у выбарах⁷.

Мясцовыя СМІ шмат пісалі пра кандыдатаў ад улады ў кантэксце сацыяльна значных мерапрыемстваў. Актыўна прасоўваліся ў прэсе дэпутат Палаты прадстаўнікоў, кандыдат па Наваполацкай ВА № 24 Вадзім Дзевятоўскі, старшыня Палаты прадстаўнікоў Нацыянальнага сходу, кандыдат па Докшыцкай ВА №22 Уладзімір Андрэйчанка, дэпутат Палаты прадстаўнікоў, кандыдат па

⁶ Асвятленне парламенцкіх выбараў у беларускіх СМІ. Бюлетэнь №3 (15 жніўня — 6 верасня 2016 г.). Даступна на: <https://baj.by/be/analytics/asvyatlenne-parlamenckih-vybarau-u-belaruskih-smi-byulet-en-no3-15-zhniunya-6-verasnya-2016>.

⁷ Даступна на: <http://rec.gov.by/sites/default/files/pdf/Elections-PPNS6-sved4.pdf>.

Светлагорскай ВА №46 Галіна Філіповіч, начальнік аддзела сацыяльнага развіцця ААТ «Гродна-Азот», кандыдат па Гродзенскай-Кастрычніцкай ВА №50 Віктар Русак, дэпутат Палаты прадстаўнікоў, старшыня пастаяннай камісіі па правах чалавека, нацыянальных адносінах і сродках масавай інфармацыі, кандыдат па Лідскай ВА № 55 Андрэй Наумовіч і інш.

Дзейнасць апазіцыйных кандыдатаў практычна ігнаравалася дзяржаўнымі СМІ, у той час як актыўнасць кандыдатаў ад улады асвятлялася шырока.

VI. НАЗІРАЛЬНЫ САВЕТ ПА СМІ

У склад Назіральнага савета па кантролі за выкананнем парадку і правілаў правядзення перадвыбарчай агітацыі ў СМІ ўключаны старшыня Беларускай асацыяцыі журналістаў Андрэй Бастунец, што з'яўляецца станоўчым крокам, бо падчас мінулых кампаній прадстаўнікі незалежных СМІ ці саюзу журналістаў да працы ў савец не дапускаліся. Аднак 29 жніўня Цэнтральная камісія па выбарах і правядзенні рэспубліканскіх рэферэндумаў адмовіла ў запрашэнні прадстаўніку РПГА «Беларускі Хельсінкскі Камітэт» на пасяджэнне Назіральнага савета⁸. Як адзначана ў адказе ЦВК, прадугледжаныя выбарчым заканадаўствам правы нацыянальных назіральнікаў, акрэдытаваных на выбарах пры выбарчых камісіях, даюць права на ўдзел у пасяджэннях адпаведных камісій. Што датычыцца прысутнасці на пасяджэннях Назіральнага савета, згодна з існуючай практыкай, на гэтыя пасяджэнні дапускаюцца спецыяльныя аналітыкі па СМІ доўгатэрміновых місій міжнародных назіральнікаў. У тэлефоннай размове загадчыца арганізацыйна-кадравага аддзела ЦВК Алена Дзмухайла заявіла прадстаўніку РПГА «Беларускі Хельсінкскі Камітэт», што ў міжнародных назіральнікаў больш правоў, чым у нацыянальных. Эксперты кампаніі «Праваабаронцы за свабодныя выбары» адзначаюць, што праца Назіральнага савета па кантролі за СМІ па-ранейшаму закрыта ад грамадскасці, ЦВК не паведамляе пра характар разгледжаных спрэчак і вынікі іх разгляду.

VII. ЦЭНЗУРА

Адзначаныя факты цэнзуры выступаў і праграм кандыдатаў (патрабаванні ўзгадніць, скарэктаваць змест і іншае), хаця дзеючае выбарчае заканадаўства не прадугледжвае патрабавання ўзгаднення тэкстаў выбарчых друкаваных матэрыялаў друкарнямі і не накладвае такіх абавязкаў на саміх кандыдатаў.

25 жніўня на мясцовым тэлебачанні Смаргоні адмянілі трансляцыю выступу кандыдата ў дэпутататы па Смаргонскай акрузе ад партыі АГП Мікалая Уласевіча.

⁸ Далей - Назіральны савет па кантролі за СМІ.

Згодна з інфармацыяй БелаПАН, Уласевіч гаварыў пра інцыдэнт на АЭС і магчымыя пагрозы. Раней афіцыйная газета Астравецкага райвыканкама «Астравецкая праўда» адмовілася друкаваць перадвыбарчую праграму Мікалая Уласевіча. У адмове гаворыцца, што праграма кандыдата не адпавядае патрабаванням ч.1 арт. 47 і ч. 1 арт. 75 ВК, у якіх ідзе гаворка пра забарону на заклікі да змены канстытуцыйнага ладу, распальванне міжнацыянальнай ці сацыяльнай варожасці, а таксама абразу і паклёп на службовых асоб. Рэдакцыя прапанавала змяніць тэкст праграмы кандыдата.

Кандыдату па Свіслацкай ВА №93 Юрыю Хашчавацкаму было адмоўлена ў выступе па тэлебачанні, а таксама ў публікацыі праграмы ў газеце «Вячэрні Мінск». Галоўны рэдактар спаслаўся на патрабаванні арт. 47 і 75 ВК.

VIII. АБСКАРДЖВАННЕ

Па дадзеных ЦВК, па стане на 7 верасня на этапе перадвыбарчай кампаніі пададзеныя 108 зваротаў⁹. ЦВК не дэталізуе, які адсотак з дадзенай лічбы складаюць скаргі, а таксама таго, якія пытанні ставіліся ў пададзеных зваротах. Праблемай з'яўляецца тое, што на сайтах мясцовых выканкамаў у раздзеле «ВЫБАРЫ-2016» публікаваліся толькі адзінкавыя рашэнні выбарчых камісій. Напрыклад, юрыстам кампаніі «Праваабаронцы за свабодныя выбары» вядома аб падачы 22 скаргаў, пры гэтым апублікавана менш за 10% рашэнняў па скаргах.

У асноўным скаргі тычыліся наступных парушэнняў выбарачага заканадаўства: парушэнні патрабаванняў аб выхадных дадзеных у агітацыйных матэрыялах; адмова друкарняў вырабляць агітацыйныя матэрыялы; перашкоды ў агітацыі на перадвыбарчых пікетах; унясенне зменаў у біяграфічныя звесткі кандыдатаў; адмова ў апублікаванні перадвыбарчай праграмы; адмова ў паказе тэлевыступа кандыдата; выкарыстанне адміністрацыйнага рэсурсу праўладнымі кандыдатамі.

“Праваабаронцы за свабодныя выбары”. <http://elections2016.spring96.org/>

⁹ Даступна на: <http://rec.gov.by/sites/default/files/pdf/Elections-PPNS6-Elect12.pdf>.